

Українська мова
5 клас

Сьогодні
27.05.2025

Граматична основа речення

Повторення й узагальнення. Речення, його
граматична основа

Мета: поглибити знання п'ятикласників про речення, граматичну основу, способи вираження підмета й присудка; формувати вміння виділяти граматичну основу; розвивати усне й писемне мовлення; виховувати дбайливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, формувати вміння цінити життя.

Добрий день вам, любі діти,
Хочу я вам побажати
Всі знання із апетитом
На уроці поглинати.
А щоб ці знання і вміння
Вам не стали тягарем,
Побажаю всім терпіння
І старання.
Тож почнем!

Емоційне налаштування «Екран настрою»

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

досягнення, можливість

Прочитайте епіграфи. Як ви їх розумієте? Яким чином вони стосуються теми уроку? Чи є зв'язок між темою уроку й «словами дня»?

1. Які ознаки властиві реченню?
2. Що називаємо граматичною основою речення?
3. Яка роль підмета в реченні?
4. Що називають присудком?
5. Які між ними відношення — рівноправні чи залежні?

1. Зі скількох слів може складатися граматична основа?
2. Яку роль у нашому мовленні відіграє граматична основа?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

Вправа 315. Прочитайте текст. Доберіть заголовок. Проаналізуйте будову граматичної основи в другому й четвертому реченнях

Принижувати інших для нас досить типово. Я й сам до цього інколи приєднуюся. Наприклад, одного разу хлопці забрали в Слава кепку й перекидали один одному, а Славо бігав, як цуцик. Хтось перекинув і мені. Оскільки я не дуже авторитетний, то сприйняв це за добрий знак, за визнання спільнотою тих, що цькують. Я відчув, що мене на мить прийняли до гурту, і про все забув. У мене й думки не було віддати кепку Славові. Вона полетіла далі. Я тоді майже пишався собою... (В. Карп'юк).

Чи траплялося вам бачити подібні ситуації? Що ви відчували? Що, на вашу думку, відчував Славко? Чи можна заробити авторитет, принижуючи інших? Як гідно поводитися в такій ситуації?

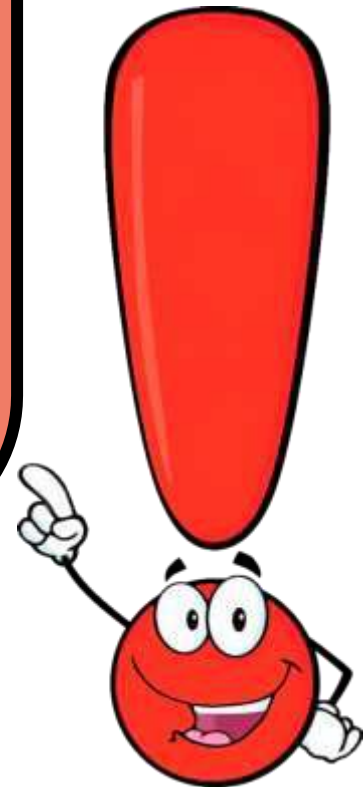

Тема 1	Речення	Клас 5
Речення — це слово або група слів, зв'язаних за змістом та граматично, які виражають закінчену думку.		

Речення є засобом вираження думки.
Найважливішу роль у вираженні думки відіграє
граматична основа — підмет і присудок.

Навколо підмета і присудка групуються
другорядні члени.

Кожному реченню властива інтонація завершення.

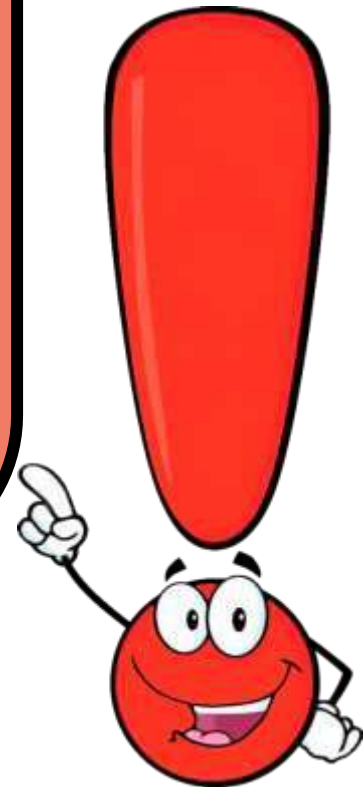
Речення одне від одного відділяємо так:

- в усному мовленні — паузою;
- на письмі — розділовими знаками.

Граматичну основу речення можуть становити:

- підмет і присудок: Успіх починається з мрії.
- один із головних членів — підмет: Справді гідний вибір!
- або присудок: Хапайся за кожен шанс!

У реченні можуть бути однорідні підмети (Негативні коментарі й репліки засмучують людину.) або присудки (Втрата контролю над собою пригнічує нас, бентежить, тривожить!).

Підмет — головний член речення, що означає особу чи предмет, про який ідеться в реченні, відповідає на питання: *хто? що?* Найчастіше підмет виражено іменником або займенником у називному відмінку.

Невдачі трапляються з усіма. Ми маємо навчитися правильно реагувати на них.

Присудок — головний член речення, що означає дію, стан чи ознаку підмета, відповідає на питання: *що робить предмет? який він є? що з ним робиться? хто він такий? що він таке?*

Підвищуй власну самооцінку. Ти розумний, хоробрий, сильний. Ти гарна, дотепна, охайна.

Присудок найчастіше виражено дієсловом, рідше — іншими частинами мови.

Якщо підмет і присудок виражені іменниками в називному відмінку, між ними ставимо **тире**: *Життя — це виклик.*

Вправа 317. Запишіть речення, уставивши пропущені слова. У разі потреби скористайтесь довідкою. Визначте типи речень за метою висловлювання. Підкресліть граматичні основи. Визначте, до яких частин мови належать головні члени речення

1. Велика мрія підвищує твою мотивацію у досягненні її. 2. Життя постійно пропонує нам вибір. 3. Рішучість життєво необхідна у твоїй подорожі до успіху. 4. Найвидатніші постаті в історії припускалися помилок, долали труднощі, зазнавали невдач. 5. Успішні люди дуже наполегливі. Вони вперто просувалися до своєї мети. 6. Для досягнення успіху потрібен чітко продуманий план. 7. Перший крок до розв'язання проблеми — визнання її.

Вправа 318. Оберіть кілька проблемних запитань. Дайте на них письмову розгорнуту відповідь, використовуючи прості речення

1. Як вимити брудний посуд? 2. Куди подіти залишки їжі, непридатні для споживання? 3. Як правильно доглядати за взуттям? 4. Як доглядати за кімнатними квітами? 5. Як без лінійки провести пряму лінію?

Вправа 319. Прочитайте речення, роблячи паузу між підметом і присудком.
Як цю паузу позначено на письмі? Визначте граматичну основу речень.
Установіть, чим виражені підмети і присудки

1. Проголосити школу — не найкраща ідея (К. Кей). 2. Уявити
чи намалювати успішного себе — чудовий початок. 3.
Поставлена ціль — це твоя дорожня карта. 4. Упевненість у собі
— це віра у свою здатність досягати успіху. 5. Невдачі —
невід’ємна частина успіху (За Д. Браун, Н. Кей).

Який афоризм подобається вам найбільше?
Поясніть, як ви розумієте його значення.
Розкажіть, що ви робите для подолання
викликів.

- 1. Речення – це одне або декілька слів, які виражають закінчену думку.
- 2. Одне речення від іншого відділяємо паузами.
- 3. Слова в реченні пов'язані між собою лише за змістом.
- 4. Граматична основа – це підмет і присудок.
- 5. Підмет – це головний член речення, що називає предмет і відповідає на питання *що робить?*
- 6. Присудок найчастіше виражається дієсловом, рідше - прикметником або іменником.
- 7. Підмет найчастіше виражається дієсловом.
- 8. Підмет відповідає на питання *хто? що?*

Насамперед для себе я засвоїв / засвоїла...
Найбільше зацікавило завдання...
Найскладніше було виконати..., оскільки... Я
навчився / навчилася...

1. Повторити вивчений матеріал.

**Яким був мій
фізичний стан?**

